

Poznań, 6 czerwca 2024 roku.

*Dr hab. med. Jarosław Szydłowski, prof. UMP  
Klinika Otolaryngologii Dziecięcej  
Katedra Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej  
60-572 Poznań, ul. Szpitalna 27/33  
e-mail. [szydowski@ump.edu.pl](mailto:szydowski@ump.edu.pl)*

## **Recenzja**

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych lek. Remigiusza Ziarno pt:

„Wartość subterraneoterapii w leczeniu przewlekłych nienowotworowych schorzeń krtani”

Promotor: prof. dr hab. nauk med. Jacek Składzień

Pracę wykonano w Klinice i Katedrze Otolaryngologii UJ CM  
Kierownik Katedry i Kliniki Otolaryngologii: dr hab. n. med. Jerzy Tomik, prof. UJ

Na wstępie chciałbym podziękować Radzie Dyscypliny Nauki Medyczne Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego za obdarzenie mnie przywilejem dokonania recenzji niniejszej rozprawy doktorskiej, która powstała w najstarszym uniwersyteckim ośrodku laryngologicznym w Polsce.

Przesłana do oceny rozprawa na stopień doktora nauk medycznych jest monografią i liczy 110 stron. Praca została podzielona na dziewięć części, poprzedzonych spisem treści, uzupełnionych streszczeniami w języku polskim i angielskim. W całości opracowania brakuje jednak spisu tabel, rycin oraz wykazu skrótów stosowanych w tekście. Taka konstrukcja zdecydowanie jest nieprzejrzysta i utrudnia czytelnikowi pracę z tekstem, a także uniemożliwia odwoływanie się do analizowanego materiału podczas śledzenia dyskusji. Należy podkreślić, że przywołanie numeracji stron, na których można by odnaleźć tabele i ryciny mogłoby proces nie tylko recenzji, ale także zapoznawania się z tą intrygującą publikacją, zdecydowanie usprawnić. Rozdział dziewiąty liczący pełne cztery strony i siedem wierszy na stronie piątej obejmuje wykaz piśmiennictwa liczący 99 pozycji literaturowych z zakresu przedmiotu rozprawy. Staranny dobór tych pozycji – w tym najbardziej aktualnych, a także umiejętne wyselekcjonowanie tych nieco starszych, kluczowych dla omawianego problemu są godne uznania. Zabrakło jednak pozycji, których doktorant jest współautorem, a którymi warto przy okazji tej rozprawy się pochwalić.

Nie udało mi się odnaleźć w tekście szczegółowych informacji na temat zgody komisji bioetycznej na wykorzystanie danych medycznych uzyskanych w badaniu lub stosownego zwolnienia z posiadania takiej dokonanego przez rzeczoną komisję. O fakcie istnienia zgody doktorant wspomniał w opisie materiału.

Rozprawa doktorska, która została zatytułowana „*Wartość subterraneoterapii w leczeniu przewlekłych nienowotworowych schorzeń krtani*” w mojej ocenie stanowi wartościowe opracowanie z pogranicza balneoterapii oraz foniatryi. Wybór tematu uważam za zasadny, bowiem poruszane zagadnienia są próbą usystematyzowania wiedzy niezwykle rozproszonej z zakresu technik wspomagających leczenie w otorynolaryngologii. Po istotnym zwiększeniu liczebności grup (zarówno badanej, jak i kontrolnej) może stanowić także przyczynek dla opracowania uproszczonych algorytmów i schematów postępowania dla wybranych grup chorych przewlekle. Powinno to zaowocować skróceniem okresu pomiędzy wystąpieniem objawów, postawieniem ostatecznego rozpoznania i zakwalifikowaniem pacjenta odpowiednio

do adekwatnego leczenia zabiegowego lub leczenia technikami subterraneoterapii, co w konsekwencji przyczyni się zapewne do poprawy dostępności do wysokospecjalistycznych świadczeń z zakresu otorynolaryngologii. W liczącym 41 stron wstępie Autor daje dowód obszernej wiedzy na przedstawiony temat, ujawniając swobodę poruszania się w omawianych zagadnieniach. W sposób usystematyzowany prowadzi czytelnika przez wymagające przedstawienia, istotne szczegóły z zakresu anatomii, fizjologii, patofizjologii dróg oddechowych oraz diagnostyki zaburzeń głosu i mowy. Poruszane zagadnienia są przy tym właściwie opatrzone cytowaniami. Na stronie 13 przy podziale anatomicznym pięter krtani pojawia się termin „nagłośnia” zamiast obowiązującego wg *nomina anatomica* „część nadgłośniowa krtani”, na stronie 14 „gardło dolne”, które warto zmienić na „część krtaniową gardła” lub „dolne piętro gardła” dla zachowania poprawności współczesnej terminologii anatomicznej.

Celem pracy było udowodnienie, że dodatkowe leczenie w podziemnych komorach solnych sanatorium Kopalnia Soli „Wieliczka” poprawia i optymalizuje, a także utrwała wyniki leczenia schorzeń krtani, w których główną dolegliwością są zaburzenia funkcji fonacyjnej na przykładzie przewlekłego zapalenia krtani.

Materiał badany niniejszej pracy stanowiło 73 pacjentów w przedziale wiekowym 17-77 lat, średnia wieku wynosiła 56 lat. Osoby te zostały losowo wybrane spośród osób leczonych w Oddziale Klinicznym Otolaryngologii CM UJ oraz Pracowni Foniatrycznej Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie. Badania przeprowadzono w latach 2014 – 2019. Spośród wszystkich przebadanych osób 43 pacjentów wykonywało zawody wymagające pracy głosem (58,9%), 29 spośród wszystkich chorych objętych badaniem stanowiły osoby palące (39,7%). Wszyscy pacjenci odbyli leczenie farmakologiczne i/lub operacyjne, dodatkowo zostali podzieleni na 2 grupy:

- I. Grupę badaną stanowiło 43 pacjentów dodatkowo leczonych w ramach podziemnych komór solnych Uzdrowiska Kopalnia Soli „Wieliczka”.
- II. Grupę kontrolną tworzyło 30 pacjentów, którzy na skutek braku zgody lub z powodu przeciwwskazań do leczenia w warunkach subterraneoterapii nie odbyli leczenia w warunkach podziemnych komór solnych.

łącznie 45 pacjentów miało wyłącznie leczenie zachowawcze, z czego 30 (66,67%) zostało skierowanych do Wieliczki a 15 (33,33%) nie odbyło tej formy leczenia balneologicznego. Z wszystkich chorych objętych badaniem 28 przeszło zabieg operacyjny w

obszarze fałdów głosowych (direktoskopia), z czego 13 (46,43%) zostało pozabiegowo skierowanych do Uzdrowiska Kopalnia Soli „Wieliczka”; a 15 (53,57%) zostało włączonych do grupy kontrolnej. W opisie autor wprowadza termin grupa badawcza (ten odnosi się do grupy prowadzącej badania) zamiast właściwego – grupa badana. Proszę o korektę.

Protokół badania zaproponowany przez Doktoranta obejmował:

- Wywiad z oceną obszaru głowy i szyi
- Badanie laryngologiczne techniką laryngoskopii pośredniej
- Badanie aerodynamiczne z oceną maksymalnego czasu fonacji
- Badanie wideolaryngostroboskopowe
- Badanie laryngograficzne
- Samoocenę stopnia niepełnosprawności głosowej za pomocą skali Jacobsona – VHI
- Analizę wykonanych przez pacjentów kwestionariuszy samoocen

W analizie statystycznej na uwagę zasługuje właściwy dobór testów. Autor w sposób czytelny uzasadnia zastosowanie odpowiednich metod statystycznych.

Autor wykazał, że dodatkowe leczenie w Uzdrowisku Kopalnia Soli „Wieliczka” wpływa na wartość VHI - w zakresie stanu fizycznego oraz w zakresie stanu ogólnej niesprawności głosowej, co świadczy o skuteczności tej formy leczenia na podstawie badania ankietowego samooceny pacjentów.

W badaniu wideolaryngostroboskopowym Doktorant wykazał, że dodatkowe leczenie w warunkach podziemnych komór solnych powoduje poprawę parametrów amplitudy drgań fałdów głosowych, przesunięcia brzeżnego fałdów głosowych, wilgotności błon śluzowych. U pacjentów leczonych zachowawczo następuje także poprawa zwarcia fonacyjnego, w porównaniu do pacjentów nierehabilitowanych za pomocą subterraneoterapii.

Analiza MPT dokonana przez Doktoranta w grupie badanej i kontrolnej potwierdziła, że dodatkowe zastosowanie subterraneoterapii wpływa na poprawę długości fonacji w stosunku do chorych, u których nie zastosowano tej formy leczenia.

Wykonując badanie wideolaryngostroboskopowe Remigiusz Ziarno wykazał, że w zakresie symetryczności drgań fałdów głosowych u pacjentów po zabiegach operacyjnych nie obserwuje się poprawy klinicznej w następstwie zastosowanej balneoterapii.

W obszernym rozdziale poświęconym dyskusji Doktorant przeprowadził analizę własnych obserwacji w odniesieniu do danych literaturowych. Należy przy tym podkreślić, że uzyskał szereg ciekawych i ważnych pod względem praktycznym wyników, czym potwierdził we


własnych badaniach pojedyncze obserwacje innych autorów.

Całość pracy kończą cztery obszerne, przedstawione w sposób opisowy wnioski, które pośrednio wypływają z analizy przeprowadzonych badań. Wnioski scalają uzyskane wyniki i odpowiadają pojedynczemu – nieco zawołanemu celowi opracowania. Bogactwo uzyskanych wyników usprawiedliwia taką formułę. Korzystając z przywileju recenzenta sugerowałbym uproszczenie wniosków, bowiem stanowią one powielenie informacji uzyskanych w wynikach badań.

Recenzowana rozprawa doktorska wykazała stosowną wiedzę merytoryczną oraz wystarczająco dobre przygotowanie lekarza Remigiusza Ziarno do analizowania pozyskiwanych informacji, oceny uzyskanych wyników, a także prowadzenia dyskusji w oparciu o obszerne piśmiennictwo. Podniesione wyżej z obowiązku recenzenta uwagi krytyczne nie umniejszają jej wartości.

Oceniana rozprawa doktorska w stopniu wystarczającym spełnia warunki określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce ( Dz.U. z2023 r. poz. 742).

Opierając się na przedstawionym do oceny opracowaniu wnoszę do Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego wniosek o dopuszczenie lekarza Remigiusza Ziarno do dalszych etapów postępowania.



*Dr hab. med. Jarosław Szydłowski, prof. UMP*

*Poznan Pediatric Cochlear Implantation Program  
Poznan Pediatric Head&Neck Surgeru Group  
Poznan Pediatric Airway Team*